

Vrijmoedig, onverschrokken, onversaagd

Voorganger: Ds. Heleen Weimar
Regenboogkerk Hilversum

Schriftlezing Oude Testament: Jeremia 20,7-13

Schriftlezing Evangelie: Matteüs 10,16-33

Inleiding

Jezus stelt zijn leerlingen die hij op weg stuurt vier soorten dieren ten voorbeeld: schapen, slangen, duiven en mussen. Ook wij kunnen van deze dieren leren, wanneer we in benarde situaties verkeren.

Jesaja 11, Wolf en lam,
Sarrebouurg

Prediking

Gemeente van Jezus Christus,

Van het koninkrijk van God bestaan er prachtige voorstellingen in de bijbel. Jezus vertelt erover in vele gelijkenissen. En de profeet Jesaja bijvoorbeeld beschrijft wat hij voor zich ziet bij het koninkrijk van God in verschillende visioenen.

In Jesaja 25 bijvoorbeeld gaat het over een feestmaal dat God aanricht voor alle volken. Dan zal God de dood teniet doen en alle tranen van de ogen afwissen. (Jesaja 25,6-8)

In hoofdstuk 61 van het Jesajaboek gaat het om goed nieuws voor arme mensen, nieuwe hoop voor wie verslagen zijn, vrijlating van gevangenen en bevrijding van wie geketend zijn.

En in Jesaja 11 wordt het koninkrijk van God geschetst met dat ontroerende visioen van de dieren en de kinderen die vreedzaam bij elkaar zijn:

⁶Dan zal een wolf zich neerleggen naast een lam,
een panter vlijt zich bij een bokje neer;
kalf en leeuw zullen samen weiden
en een kleine jongen zal ze hoeden.

⁷Een koe en een berin grazen samen,
hun jongen liggen bijeen;
een leeuw eet stro, net als een rund.

⁸Bij het hol van een adder speelt een zuigeling,
een kind graait met zijn hand naar het nest van een slang.

⁹Niemand doet kwaad, niemand sticht onheil
op heel mijn heilige berg.

Wanneer Jezus rondtrekt door Galilea, en later ook Samaria en Juda, dan vertélt hij niet alleen over het koninkrijk van God, in gelijkenissen en gesprekken, maar brengt hij de visioenen van het koninkrijk ook tot leven. Hij leeft het koninkrijk voor, hij maakt het waar.

Dat begon al in zijn woestijnperiode, na zijn doop in de Jordaan. Marcus schrijft daarover:

Meteen daarna dreef de Geest Hem de woestijn in...
Hij leefde er te midden van de wilde dieren
en engelen dienden Hem (Marcus 1,12-13)

Die wilde dieren, dat zullen beren zijn geweest en wilde ezels, struisvogels en verschillende soorten antilopen.

Jezus te midden van de wilde dieren, dat roept het beeld op van het visioen van Jesaja 11, van het vreedzaam samenleven van carnivoren, omnivoren en herbivoren, onbezorgd, zonder gebrek, zonder angst, vol vertrouwen.

Het visioen van de maaltijd op de berg van God, dat brengt Jezus tot leven in de talloze maaltijden die hij hield, vooral met ongeziene gasten, en de wonderbare broodvermenigvuldigingen en de laatste maaltijd die hij met zijn leerlingen hield.

Het visioen van de vrijlating van gevangenen en bevrijding van wie geketend zijn, wordt werkelijk wanneer Jezus mensen verlost van hun ziekten, van zonde, van het vastgelopen zijn op een verkeerde levensweg.

Jezus leeft het zijn leerlingen voor en vervolgens stuurt Hij hen op weg om Hem na te doen.

Niet alleen moeten ze de komst van het koninkrijk aankondigen, maar ze moeten het ook naleven, doen zoals het er in het Koninkrijk van God aan toe gaat.

Dat is niet zonder gevaar. Het lijkt een hachelijke onderneming. 'Ik zend jullie als schapen te midden van wolven' zegt Jezus tegen zijn leerlingen.

Als een schaap te midden van wolven, zo had ook Jeremia zich gevoeld. De woorden van God, die Jeremia tegen wil en dank moest spreken, die hij niet verzwijgen kón, riepen zoveel spot en agressie op. Mensen die iets te verliezen hebben, aan macht, aan rijkdom, aan eer, aan zekerheid, worden dikwijls hun medemens tot wolf.

Als schapen te midden van wolven, zo zendt Jezus zijn leerlingen op weg. Ze zullen worden gehaat en bedreigd, vervolgd en aangeklaagd, veroordeeld en gedood.

Allereerst horen we in die woorden de weg van Jezus zelf, de wijze waarop aan zijn leven een einde kwam. Maar ook de tijd daarna klinkt erin door, de tijd waarin Matteüs leefde, die deze woorden opschreef.

De herinnering aan Stefanus bijvoorbeeld, de eerste diaken, die terechtgesteld wordt om wat hij zegt en doet. Van hem wordt verteld, dat hij grote wonderen en tekenen deed onder het volk. Als hij voor het Sanhedrin, het joodse gerechtshof wordt gesleept, op grond van de aanklacht van godslastering, gebeurt wat Jezus beloofd heeft: de Geest van God geeft hem in wat hij zeggen moet. Vurig van Geest spreekt hij ten overstaan van de hogepriester en alle leden van het Sanhedrin.

De berichten over zware vervolgingen van de eerste christenen te Jeruzalem, die volgden op de executie van Stefanus, zijn historisch gezien waarschijnlijk nogal overtrokken. Maar een feit is, dat zich ernstige incidenten hebben voorgedaan.

Zo wordt in 64 na Chr. Jacobus, de broer van Jezus, door steniging ter dood gebracht, op initiatief van de toenmalige hogepriester. Jacobus was één van de leidende figuren in de joods-christelijke gemeente te Jeruzalem. Hij stond bekend om zijn trouw aan de wet van Mozes.

Des te verbazingwekkender is het, dat hij ervan beschuldigd werd de Thora te hebben overtréden. Waarschijnlijk waren de ware motieven van heel andere aard. In die jaren, vlak voor de joodse opstand, was het verzet tegen de Romeinen en het joodse nationalisme enorm toegenomen. Waren die joodse christenen, die toch allerlei contacten hadden met niet-joden, Romeinen ook, - waren die wel te vertrouwen? Waarschijnlijk vond de hogepriester het veiliger een paar van die centrale figuren uit de weg te ruimen.

Maar in de kringen van de farizeeën werd het bericht over de steniging van Jacobus met afgrijzen ontvangen.

Ook al was hij een broer en volgeling van Jezus van Nazareth, ondanks alles gold hij toch als een 'rechtvaardige', een mens die, net als zij, zich inspande om de geboden van de Thora in praktijk te brengen in het leven van alledag.

Het is één voorbeeld, één geschiedenis, die de woorden van Mattheüs tot leven brengt:

'Ze zullen u overleveren aan de gerechtshoven en ze zullen u geselen in hun synagogen...'
Machtspolitiek, angst voor wat vreemd is, het zijn zulke redenen, waardoor mensen hun medemens tot wolven worden.

En daarna volgden de executies door de Romeinen; de vervolgingen door christenen zelf van allerlei groeperingen die als kettters werden bestempeld - Waldenzen, Albigenzen. De ondervragingen en martelingen door de Inquisitie. De brandstapels die werden opgericht voor protestanten. Protestanten, die op hun beurt rooms-katholieken onderdrukten. Een aaneenschakeling van haat en vervolging.

Dat is niet alleen kerkgeschiedenis. Ook in onze tijd worden christenen vervolgd.

Het geldt gelukkig niet voor ons land. Maar de haat en agressie en het geweld waarvan in het Matteüsevangelie sprake is, herkennen we wel. Onze samenleving wordt steeds intoleranter en gewelddadiger, met name jegens mensen die zich inzetten voor anderen, die een bijdrage willen leveren aan onze samenleving: hulpverleners, zorgverleners, politiemensen, journalisten, buschauffeurs, advocaten, politici.

Vorige week vrijdag sprak een breed verbond van politieke partijen en maatschappelijke organisaties zich in een manifest tegen agressie en geweld. Ze doen een oproep aan de samenleving, aan werkgevers en aan de regering om er iets aan te doen. De ondertekenaars constateren dat de maatschappij verhardt en dat onrust en onbegrip steeds vaker omslaan in haat en agressie, met name tegen mensen die "in dienst van de samenleving werken", schrijven ze. "Het is tijd om een streep in het zand te trekken."

Hoe kunnen wij ons bewegen in situaties van smaad of geweld? Wat kunnen wij doen wanneer we ons bedreigd voelen of gepest vanwege onze inzet voor het koninkrijk van God, al is het maar gewoon als dienst aan de samenleving?

Ook tegen ons zegt Jezus: 'Leer van de slangen en de duiven. Wees slim als een slang en argeloos als een duif.'

Wie wil er nou net als een slang zijn? Toch: een slang is geen agressief dier. Een slang beweegt zich voorzichtig om niet op zich te laten trappen. Wees dus voorzichtig als een slang, die behoedzaam een weg zoekt en zorgt dat niemand 'em vertrappt.

Maar: wees ook niet zó op je hoede, zo afwerend, dat het weerstand oproept, agressie uitlokt.

Wees ook argeloos als duiven, want vertrouwen, een open houding, wekt dikwijls het beste op in degene die je ontmoet.

Vertrouwen, ondanks dreiging en geweld, dat mogen we ontlenen aan de visioenen van het koninkrijk van God en dan in het bijzonder het droombeeld van de wolf die zich neerlegt naast het lam en het kind dat graait naar het nest van een slang. Schapen en wolven kunnen vreedzaam samenleven, schapen en wolven zullen eens vreedzaam samenleven. Laten we dat visioen ons voor ogen blijven houden en laten we er vertrouwen uit putten in de veranderbaarheid van mensen die anderen tot wolf zijn.

Jezus kan zijn leerlingen niet beloven dat hun geen haar op het hoofd zal worden gekrenkt. Wel dat het God ter harte zal gaan, dat God erbij zal zijn.

Mattheüs zegt: 'Zelfs het kleinste musje valt niet zonder God. God is erbij. Het gaat God aan. Zijn Naam luidt immers Ik-zal-er-zijn-voor-jou. Zo wordt Gods Naam waargemaakt, zelfs aan het kleinste, onbeduidendste vogeltje.

Dus:

Wees slim als een slang, argeloos als een duif
en weet je als een mus zo gekend;
zo omgeven, van achteren en van voren, van boven en van onder,
door je hemelse Vader,
Schepper van de schapen en de wolven,
van de slangen en de duiven
en van de mussen.

Amen